

การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเอง
ตามศาสตร์พระราชา กรณีศึกษาชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี
**The Synthesis of Community Learning Center Management Model for
Self - Management Adopting The King's Philosophy, Case Study
Banglen Community Nonthaburi Province**

ทรงยศ สาโรจน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Songyot Sarot

Phranakhon Rajabhat university, Thailand

Email : Songyot544@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการณ์ศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2) วิธีปฏิบัติการที่เป็นเลิศ 3) ปัจจัยที่ทำให้ศูนย์เรียนรู้ประสบความสำเร็จ และ 4) สังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ประชาชน จำนวน 100 คน แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ และสมาชิก จำนวน 20 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการณ์ศูนย์เรียนรู้ชุมชน พบว่า ศูนย์มีการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา ได้รับรองให้เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบของจังหวัดนนทบุรี มีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของทุนในชุมชนและขยายผลการพัฒนาความรู้ของประชาชน มีกิจกรรมสร้างความยั่งยืนและมีการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเอง มีการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ 2. วิธีปฏิบัติการที่เป็นเลิศ พบว่า มี 3 วิธี คือ 1) การเสริมศักยภาพทักษะ/การสร้างความรู้/การเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการตนเอง 2) การพัฒนาองค์ความรู้/เนื้อหาความรู้ศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิต และ 3) เงื่อนไขการจัดการศูนย์ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้บนฐานศาสตร์พระราชา 3. ปัจจัยที่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้ประสบความสำเร็จ พบว่า มี 4 ปัจจัย คือ 1) นโยบายและการบริหารจัดการ 2) การมีส่วนร่วมของศูนย์เรียนรู้ชุมชน 3) การพัฒนาความร่วมมือกับภายนอก 4) การพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง และ 4. สังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน พบว่า มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ขีดความสามารถ 2) การบริหารจัดการ และ 3) แนวทางการพัฒนาตามศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประเมินทุกด้านมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.00 ถือว่ารูปแบบใช้ได้

* วันที่รับบทความ: 21 ธันวาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 16 มกราคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 18 มกราคม 2564

Received: December 21, 2020; Revised: January 16, 2021; Accepted: January 18, 2021

คำสำคัญ: สังเคราะห์รูปแบบ; การจัดการศูนย์เรียนรู้; ศาสตร์พระราชา

Abstracts

The objectives of this research were to study: 1) The context of community learning center, 2) Best practice, 3) Factors affected learning center success, and 4) Synthesize community management model. The research was mixed-method research. It is a quantitative and qualitative research. The research instruments was a questionnaire. The samples were 100 people. Interview forms include executives, committees and members were 20 people.

The research result showed as:

1. The situation of the community learning center found that the center operated according to the King's Philosophy. Certified as a model learning center of Nonthaburi Province. There is a development approach that focuses on increasing the efficiency of capital in the community and expanding the results of the development of knowledge of the people. There are sustainability activities and self-management learning, career development and income generation. 2. Best practice was separated into 3 methods, 1) supporting skills capability/knowledge building/ self-learning and self-management, 2) organization knowledge development/the king's philosophy content which related with life, and 3) condition of learning center management which affected to learning process according to the King's philosophy. 3. Factors/conditions which created success to learning center consisted 4 factors, 1) policies and management, 2) community learning center participation, 3) participation development with outside, 4) continuation development. and 4. The synthesis of community learning center management model found that there were 3 components: 1) competence, 2) management and 3) development approach according to the King's philosophy. which was the model that assessed from expert and the result showed, every aspects had mean score more than 4.00 which showed that the model can use.

Keyword: Synthesis Model; Learning Center Management; The King's Philosophy

บทนำ

การเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม การเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพที่ก่อให้เกิดทุนทางปัญญาสำหรับการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ จากแนวทางและหลักการในการปฏิรูปการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ มีความสุข สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เด็กแรกเกิด สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทุกรูปแบบเพื่อให้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อรองรับสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ พัฒนาทักษะและการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ (เรณูมาศ กุละศิริมา และคณะ, 2555 : 1)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของประชาชนดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (สุวดี วรวิทย์พินิต และคณะ, 2560 : 1657-1674)

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบางเลน จ.นนทบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแหล่งการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองของชุมชน การดำเนินงานมีลักษณะของการพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านในพื้นที่รวมตัวกันใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สั่งสมและถ่ายทอดกันต่อมา ต่อยอดพัฒนาให้ตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชน โดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผ่านศูนย์เรียนรู้ เน้นการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เป็นขั้นเป็นตอน ดังนั้นวิธีการดำเนินการนี้ จึงมีส่วนสำคัญกับการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ โกวิท พวงงาม (2553: 292-328) ที่กล่าวว่า คนในแต่ละชุมชนจะดำรงอยู่ได้ ขึ้นอยู่กับการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ที่มีระบบการจัดการตนเองที่ดีและเหมาะสม เพื่อสร้างระบบในการจัดการตนเองให้มีศักยภาพ หรือความสามารถ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพัฒนาชุมชนของตนเอง

ด้วยมูลเหตุที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาศาสตร์ของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ว่ามีการพัฒนารูปแบบของศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างไร และมีการขับเคลื่อนการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชายังไง ทั้งนี้เพื่อเป็นตัวแบบในการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ให้มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่มีการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาศาสตร์ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งเกิดความยั่งยืนพึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาราชของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) การจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาราชของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ศูนย์เรียนรู้ประสบความสำเร็จต่อการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาราชของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาราชของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Method) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ประชาชนในชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นสมาชิกของศูนย์เรียนรู้ชุมชนจำนวน 130 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลบางเลน, 2563 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนในชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นสมาชิกของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ใช้สูตรคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน แต่เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากที่สุด ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหาร 3 คน คณะกรรมการ 3 คน สมาชิก 10 คน ประชาชน 4 คน รวม 20 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้างหรือแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Non Structured Interview or Informal Interview) และแบบประเมิน เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้ **ขั้นตอนที่ 1** ลักษณะของเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม มีลักษณะปลายปิดใช้เพื่อการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันและศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ (Check

List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว กิจกรรมตามศาสตร์พระราชา และการรับรู้ข่าวสาร **ขั้นตอนที่ 2** ลักษณะของเครื่องมือ คือ แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้เพื่อการศึกษาวิธีปฏิบัติการที่เป็นเลิศ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** ศึกษาการเสริมศักยภาพทักษะ/การสร้างความรู้/การเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการตนเอง จำนวน 10 ข้อ **ตอนที่ 2** ศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้/เนื้อหาความรู้ศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิต จำนวน 10 ข้อ **ตอนที่ 3** ศึกษาเงื่อนไขการจัดการศูนย์ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้บนฐานศาสตร์พระราชา จำนวน 10 ข้อ **ตอนที่ 4** ศึกษาปัญหาหรือข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ **ขั้นตอนที่ 3** ลักษณะของเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้างหรือแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ใช้เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ สมาชิก และประชาชน โดยศึกษาปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของศูนย์และชุมชน ปัจจัยด้านการพัฒนาความร่วมมือกับภายนอก และปัจจัยด้านการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง **ขั้นตอนที่ 4** ลักษณะของเครื่องมือ คือ แบบประเมิน โดยประเมินจากความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อรับรองรูปแบบเพื่อนำไปใช้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** เป็นการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบและรูปแบบในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ **ตอนที่ 2** เป็นข้อวิพากษ์และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้นำของศูนย์เรียนรู้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 100 ฉบับ โดยการแจกจ่ายและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบางเลน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 3. นำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้ทำการคัดเลือกมาจัดระเบียบข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ขอความร่วมมือกับผู้นำของศูนย์เรียนรู้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. นัดหมายการสัมภาษณ์ 3. ดำเนินการสัมภาษณ์ 4. การจัดเวทีประชาคม 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.3 แบบประเมิน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยนำแบบประเมินและแบบการรับรองรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยประเมินตามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด สำหรับรับรองความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำเสนอต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

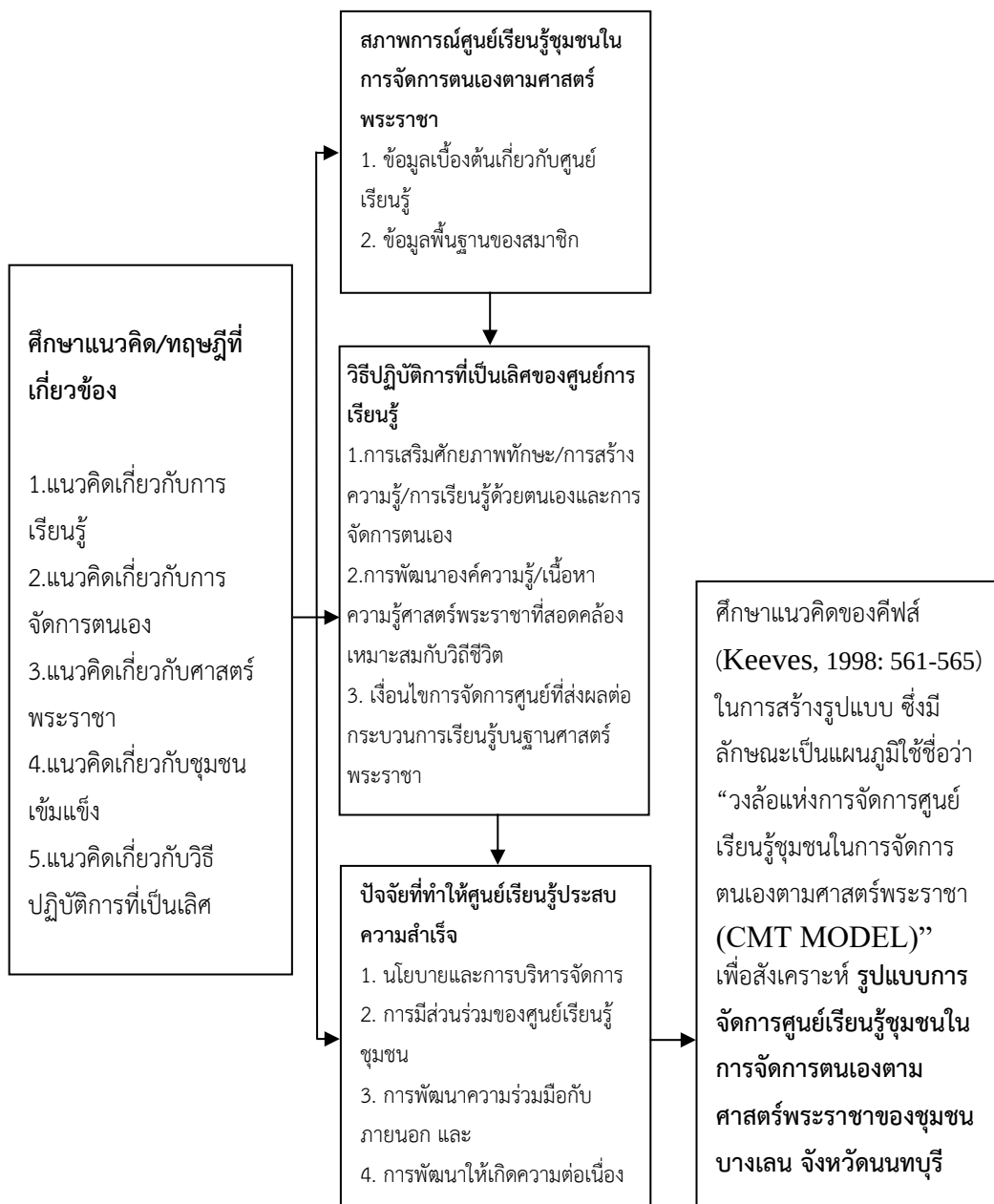
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ 1. วิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอเป็นตารางการแปลผล 2. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตามแบบมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลตามแนวคิดของ เบสต์ (Best, 1977: 179-187)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ สารข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผสมกับแนวคิดการเรียนรู้ของ ภัทรธิรา ผลงาม (2542: 83) และแนวคิดชุมชนเข้มแข็งของโกวิท พวงงาม (2553: 219-220) นำเสนอข้อมูลในประเด็นต่างๆ แบบพรรณนา (Description) เพื่อนำมาสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาชองชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมิน ผู้วิจัยได้นำต้นแบบการวิจัย แบบประเมินและแบบการรับรองรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้ ดังนี้ 1. ประเมินรูปแบบโดยใช้แบบมาตรฐานประเมินค่า (Rating Scale) มีระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) ใช้วิเคราะห์ประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบและรูปแบบในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ 2. การรับรองรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยใช้แบบมาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลตามแนวคิดของ เบสต์ (Best, 1977: 179-187) ใช้วิเคราะห์รับรองรูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาชองชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการณ์ศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาชองชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบางเลน เป็นศูนย์เรียนรู้ที่ยึดแนวทางการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา ได้รับรองให้เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบของจังหวัดนนทบุรี โดยมีแนวทางการพัฒนาที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของทุนในชุมชนและขยายผลการพัฒนาความรู้ของประชาชน มีกิจกรรมเพื่อการสร้างความยั่งยืนและมีการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้คนในชุมชนผ่านกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ การเกิดขึ้นของศูนย์เรียนรู้ชุมชนบางเลนเกิดจากพลังของคนในชุมชนที่มีการรวมกลุ่มสตรีเพื่อประกอบกิจกรรมสร้างรายได้ จากนั้นมีการส่งเสริมจากภาครัฐและเครือข่ายต่างๆ กระทั่งพัฒนาจนได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ตามศาสตร์พระราชารุ่นขึ้น

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 มีสถานภาพทางสังคมเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน 16 ปีขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีรายได้ต่อเดือน 10, 001-15, 000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 มีกิจกรรมการตามศาสตร์พระราชากำทำสวน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 และมีการรับรู้ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0

2. วิธีปฏิบัติการที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาชองชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า

สภาพระดับการจัดการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริงของศูนย์เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพระดับการจัดการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านเงื่อนไขการจัดการศูนย์ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้บนฐานศาสตร์พระราชา ($\bar{X} = 4.52$) และอยู่ในระดับมากอีก 2 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยรองมา คือ ด้านการเสริมศักยภาพทักษะ/การสร้างความรู้/การเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการตนเอง ($\bar{X} = 4.11$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาองค์ความรู้/เนื้อหาความรู้ศาสตร์พระราชาสอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิต ($\bar{X} = 3.94$)

3. ปัจจัยที่ทำให้ศูนย์เรียนรู้ประสบความสำเร็จต่อการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา ของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ผลการวิจัย พบว่า มีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นตามความต้องการและความจำเป็นของชุมชน โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ และร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งด้านประชาธิปไตย เศรษฐกิจชุมชน ครอบครัว สุขภาพอนามัย ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยอาศัยการรวมกลุ่มในศูนย์เรียนรู้เป็นหลัก เห็นได้ว่าในด้านนี้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนและส่งเสริมการจัดตั้งนโยบาย มีระบบการจัดการตนเองที่ดี และพึ่งพาตนเองได้

2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของศูนย์และชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกมีลักษณะความสัมพันธ์ ความผูกพันดูแลกันเป็นพี่เป็นน้องเหมือนคนในครอบครัว ช่วยเหลือกัน ปรีกษาแนะนำกัน โดยให้อาสาสมัครในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม สมาชิกร่วมในการวางแผนก่อนทำกิจกรรมเสมอ และร่วมวิเคราะห์ผลของกิจกรรมนั้นๆ สิ่งที่ได้รับ คือ ความรู้ และความเชี่ยวชาญ การนำไปต่อยอดงานของตนเอง และนำไปพัฒนาชุมชนต่อไป

3. ปัจจัยด้านการพัฒนาความร่วมมือกับภายนอก ผลการวิจัย พบว่า การสร้างระบบเครือข่ายโดยความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียม หรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

4. ปัจจัยด้านการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง นั้น มีความมั่นคงที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ สมาชิกในศูนย์ต้องมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม มีระบบการจัดการตนเองที่ดี แก้ปัญหาได้ทุกเรื่อง มีการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง เน้นการพึ่งพาตนเองจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งนำไปสู่ความยั่งยืน จุดแข็งของศูนย์คือ ผู้นำ สมาชิก และเครือข่ายที่เข้มแข็ง จุดอ่อนคืองบประมาณสนับสนุนในด้านกิจกรรมและการดำเนินการของศูนย์ ปัจจัยที่ขับเคลื่อนการพัฒนา คือ ความรู้ และการพึ่งพาตนเอง

4. สังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดของคีฟส์ (Keeves, 1998: 561-565) ในการสร้างรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะเป็นแผนภูมิ ใช้ชื่อว่า “วงล้อแห่งการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา (CMT MODEL)” โดยประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **หลักการของรูปแบบ** คือ การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา
2. **วัตถุประสงค์ของรูปแบบ** คือ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา
3. **องค์ประกอบรูปแบบ “CMT MODEL”** มีรายละเอียดดังนี้

1. **ขีดความสามารถ (C = Competency)** การจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังนี้ 1. **ความรู้ (Knowledge)** หมายถึง การให้สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิดหรือมโนทัศน์ (Concept) ในเนื้อหาสาระที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งมาจากการฝึกอบรมที่ดี ดังนั้นการทำให้ข้อมูลเข้าไปอยู่ในสมองของสมาชิกที่เข้ารับการฝึกอบรมให้มากที่สุดจึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด 2. **ทัศนคติ (Attitud)** หมายถึง การผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของสมาชิกที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ ทั้งนี้อาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ 3. **ทักษะ (Skill)** หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติงานหรือการใช้สมองเพื่อคิดสิ่งต่างๆ

2. **การบริหารจัดการ (M=Management)** หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่สมาชิก ร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1. **กิจกรรม (Activities)** หมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้สมาชิกในศูนย์เรียนรู้ได้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ 2. **เครือข่าย (Network)** หมายถึง คือ การเชื่อมโยงของกลุ่ม ของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพ สิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน โดยการประสานความร่วมมือของเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษา ที่เข้ามาถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ 3. **การมีส่วนร่วม (Participation)** หมายถึง กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการใช้กระบวนการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานของ ศูนย์เรียนรู้และสมาชิกในศูนย์เรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง 4. **เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and Innovation)** หมายถึง การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม การใช้ความรู้ เครื่องมือ ความคิด หลักการ เทคนิค ความรู้ ระเบียบวิธี กระบวนการ ตลอดจนผลงานทางวิทยาศาสตร์ทั้งสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม วิธีการแบบ ใหม่ มาประยุกต์ใช้ในระบบงานของศูนย์เรียนรู้เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานให้ดียิ่งขึ้นและ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้มากยิ่งขึ้น 5. **ภูมิปัญญา (Wisdom)** หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของสมาชิกในศูนย์เรียนรู้ รวมถึงองค์ความรู้ในชุมชน อันเกิดจากการสั่งสม ประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร ปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนาศูนย์เรียนรู้และวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับชุมชน

3. ศาสตร์พระราชา (T=The King's Philosophy) หมายถึง แนวทางการพัฒนาของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มีความลุ่มลึก รอบด้าน มองการณ์ไกลและเน้นความยั่งยืนยาวนาน เป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกหมู่เหล่า องค์ประกอบของศาสตร์พระราชา คือ การศึกษาทั้งในด้านและสุขภาพ การเพิ่มผลิตภาพ การผลิต การค้นคว้าวิจัย การบริหารความเสี่ยง การอนุรักษ์ธรรมชาติ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละองค์ประกอบล้วนมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกผู้ทุกคน โดยเฉพาะคนจนผู้ยากไร้ ซึ่งเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา

5. การประเมินและรับรองรูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา โดยประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ความสอดคล้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผลการประเมิน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา โดยเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์จริง ($\bar{x} = 4.99$) ด้านความเป็นไปได้นำไปปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.82$) ด้านความสอดคล้องกับบริบท ($\bar{x} = 4.80$) และด้านความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.52$)

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครอบคลุมทั้ง 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. สภาพการณ์ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางเลน เป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในชุมชนบางเลน เป็นการบริหารจัดการด้วยตนเอง เป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ของประชาชนในชุมชน เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ไปยังสมาชิกของศูนย์เรียนรู้และผู้สนใจภายนอกชุมชน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน มีเป้าหมาย คือ การพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีหลักการคือ เน้นการพึ่งพาตนเอง สร้างเครือข่าย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยนำความรู้จากศาสตร์พระราชามาต่อยอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546: 1) ได้กล่าวว่า ศูนย์เรียนรู้เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชนและเป็นสถานที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชนรวมทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยเน้นการเรียนรู้บนวิถีชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ มุ่งพึ่งพาตนเอง

2. วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการจัดการการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตาม ศาสตร์พระราชาสำหรับชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพระดับการจัดการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริงของ ศูนย์เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.19$) สามารถอธิบายได้ว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่ ที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนใน การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัย ของโกวิท พวงงาม (2553: 293) ได้กล่าวถึง การจัดการตนเองของชุมชนว่า เป็นกระบวนการหนึ่งที่น่าสนใจ พิจารณาว่าชุมชนและท้องถิ่นได้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่นของตนเองได้อย่างไร บ้างทั้งในแง่ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านการเสริมศักยภาพทักษะ/การสร้างความรู้/การเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการตนเอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.11$) สามารถอธิบายได้ว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนใน ท้องถิ่นส่งเสริมให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ช่วยส่งเสริมความรู้ใหม่ๆ ด้านการ ประกอบอาชีพแก่สมาชิก

2. ด้านการพัฒนาองค์ความรู้/เนื้อหาความรู้ศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 3.94$) สามารถอธิบายได้ว่า ศูนย์เรียนรู้จัดกระบวนการให้ ความรู้เพื่อส่งเสริมการลดและเลิกอบายมุข และการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมตามศาสตร์พระราชา

3. ด้านเงื่อนไขการจัดการศูนย์ที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้บนฐานศาสตร์พระราชา โดย ภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) สามารถอธิบายได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ทำให้ ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเป็นเงื่อนไขที่จะนำไปสู่พัฒนาความเข้มแข็ง ยั่งยืน

3. ปัจจัยที่ทำให้ศูนย์ประสบความสำเร็จต่อการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์ พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารจัดการ สามารถอธิบายได้ว่า ศูนย์เรียนรู้มีนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ มีแนวทางหรือหลักการ เช่น ให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางจัดการความรู้ เป็นศูนย์ประสานบูรณาการการทำงานทุกส่วน และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น นโยบาย ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ศูนย์เรียนรู้ เป็นการตั้งขึ้นเพื่อเป็นทิศทางกำหนดการดำเนินการของศูนย์เรียนรู้ควบคู่กับการขับเคลื่อนตามศาสตร์ พระราชา

2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของศูนย์และชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า สมาชิกมีลักษณะ ความสัมพันธ์แบบระบบเครือญาติดูแลกันและกันเน้นถึงความรัก ความเอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน ศูนย์เรียนรู้

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการให้ประชาชนในชุมชนให้มีส่วนร่วมให้มากที่สุดทั้งในระดับการวางแผนการลงมือปฏิบัติ และการประเมินผลรวมทั้งการขอความร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนอย่างแท้จริง

3. ปัจจัยด้านการพัฒนาความร่วมมือกับภายนอก สามารถอธิบายได้ว่า ศูนย์เรียนรู้ร่วมมือกับเครือข่ายที่อยู่นอกชุมชน ในการแลกเปลี่ยนความรู้มาใช้งานในภาคปฏิบัติสำหรับการทำงานในชุมชน ส่วนหน่วยราชการ องค์กรพัฒนา เอกชน หรือส่วนอื่นๆ ที่อยู่นอกชุมชนจะอยู่ในฐานะของ “ผู้สนับสนุน” หรือ “พี่เลี้ยง” คอยให้คำปรึกษา และช่วยเสริมในส่วนที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ ทั้งในเรื่องของการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ และวิทยากร ชุมชน มีกิจกรรมเชื่อมโยงต่อเนื่องทั้งภายในและภายนอกชุมชน

4. ปัจจัยด้านการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง สามารถอธิบายได้ว่า ศูนย์เรียนรู้ มีความมั่นคงที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้รู้ในท้องถิ่นในเรื่องของความรู้ โดยปราชญ์ชาวบ้านจากสาขาต่างๆ ที่มีอยู่มาสร้างประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนเน้นให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษา และการพัฒนาคนให้สามารถช่วยตนเองได้ สามารถรวบรวมความต้องการของชุมชนเป็นระบบมากขึ้น มีกระบวนการในการต่อยอดความรู้ ในเรื่องผลิตภัณฑ์ การแปรรูป ผลงานประดิษฐ์ เน้นความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ต่างไปจากรูปแบบเดิมๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาคร สุขศรีวงศ์ (2550: 25) กล่าวว่า การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ผ่านกิจกรรมต่างๆ ทางกาจัดการ มีกระบวนการจัดการ

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาสำหรับชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี

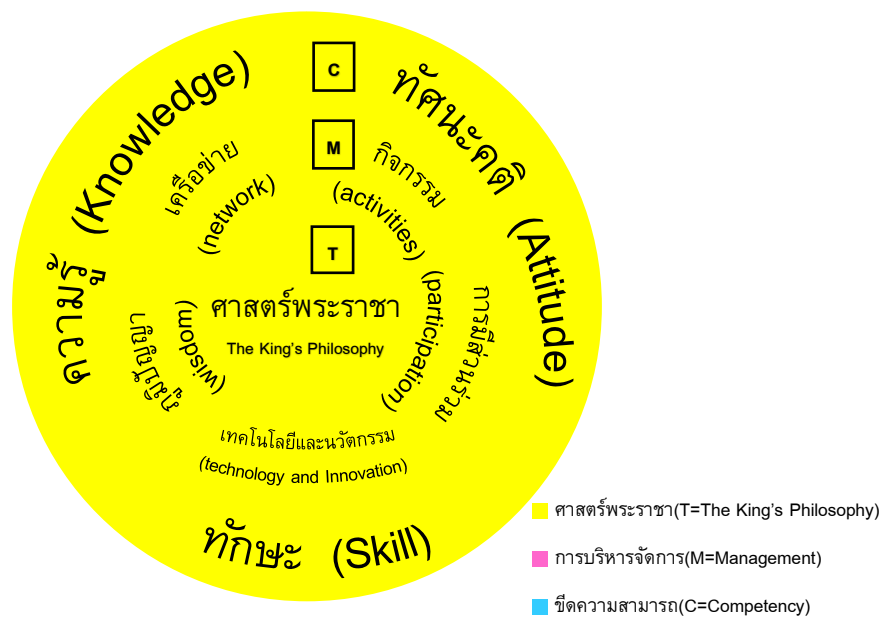
ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ ชื่อว่า “วงล้อแห่งการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา (CMT MODEL)” สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ชีตความสามารถ (C = Competency) สามารถอธิบายได้ว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสามารถดำเนินงานจนประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายได้นั้น สิ่งสำคัญคือคนที่สมาชิกมีความสามารถที่เหมาะสมกับงาน คือ ทักษะด้านความรู้ (K = Knowledge) ด้านทัศนคติ (A = Attitude) และทักษะเฉพาะด้าน (S = Skill)

2. การบริหารจัดการ (M = management) สามารถอธิบายได้ว่า การบริหารจัดการโดยใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ ภายในศูนย์เรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจในชุมชน ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนเอง โดยมีการบริหารจัดการในแต่ละด้าน คือ กิจกรรม (A = activities) เครือข่าย (N = network) การมีส่วนร่วม (P = participation) เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and Innovation) และภูมิปัญญา (W = wisdom)

3. ศาสตร์พระราชา (T=The King's Philosophy) สามารถอธิบายได้ว่า เป็นศาสตร์ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ชี้แนะแนวทางการพัฒนา ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาที่เน้นการทำงานอยู่บนหลักการของวิทยาศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ คือ มีเหตุมีผล มีการศึกษาวิจัย มีการทดลอง โดยเน้นการศึกษา การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ และทำการทดลอง จากนั้นจึงได้มีต่อยอดขยายผลการทดลอง โดยมีการปรับใช้ผลการทดลองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตและความต้องการของชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ซึ่งการ “การปรับใช้” นี้เองคือจุดเด่นของศาสตร์ของพระราชาเพราะในความเป็นจริงแล้ว ทฤษฎีเดียวไม่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกที่ ต้องมีการปรับใช้ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่นั้น

รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี สามารถอธิบาย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 วงล้อแห่งการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา

แหล่งที่มา : ผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชาของชุมชนบางเลน จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การนำศาสตร์พระราชามาเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่ นโยบายเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

2. นำการจัดการตนเองของศูนย์เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กำหนดนโยบายในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ
3. การสร้างอัตลักษณ์ของศูนย์เรียนรู้ ควรสร้างจุดเด่น หรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่เข้ามาศึกษาสามารถจดจำได้ง่าย สร้างเป็นรูปแบบของตัวเอง
4. สร้างเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ศาสตร์พระราชาขยายจากชุมชนไปสู่ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราชา ไปประยุกต์ใช้กับศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่อื่นๆ นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาบริบท เงื่อนไข องค์ประกอบ หรือด้านสภาพด้านต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพบริบทของพื้นที่ย่อมมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันออกไป
2. หน่วยงานในพื้นที่ควรให้การสนับสนุนศูนย์เรียนรู้ทุกๆ ด้าน เช่น การของบประมาณ การประชาสัมพันธ์ การเข้าร่วมกิจกรรม การร่วมประเมินผล เพื่อเป็นการช่วยพัฒนาศูนย์เรียนรู้ให้มีการพัฒนาและดำรงอยู่ได้
3. ศูนย์เรียนรู้ควรมีการสร้างเครือข่ายกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในชุมชน เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น สร้างพลังอำนาจและระบบช่วยเหลือด้านต่างๆ
4. การรวบรวมภูมิปัญญาที่สำคัญของท้องถิ่น เพื่อการเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่มีให้สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). *คู่มือการปฏิบัติงานครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทรธิรา ผลงาม. (2542). *ทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนา*. เลย: สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สถาบันราชภัฏเลย.
- เรณูมาศ กุลศิริมา และคณะ .(2555) .*รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนตำบลโคกโคเค็ม อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *การจัดการจากมุมมองนักบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จี พี ไชเบอร์พริ้นท์.

- สุวดี วรวิทย์พินิต และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการ Veridian E –Journal, Silpakorn University*, 10 (2), 1657-1674.
- สำนักงานเทศบาลตำบลบางเลน. (2563). ข้อมูลเทศบาล. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา <http://www.banglane.go.th/>.
- Keeves, J.P. (1998). *Education research and methodology and measurement. An nternational handbook*. Oxford: Pergamon Press.